

Latvijas Republikas Saeimas

LĒMUMS

par Krievijas Federācijas Valdības un Latvijas Republikas Valdības vienošanās par Latvijas Republikas teritorijā dzīvojošo Krievijas Federācijas militāro pensionāru un viņu ģimenes locekļu sociālo aizsardzību 13. panta darbības apturēšanu attiecībā uz memoriālajām būvēm un pieminekļiem

Latvijas Republikas Saeima,

ņemot vērā Krievijas Federācijas 2022. gada 24. februārī uzsākto militāro agresiju pret Ukrainas Republikas neatkarību, suverenitāti un teritoriālo nedalāmību;

ņemot vērā Starptautisko tiesību komisijas panta projektos par bruņoto konfliktu ietekmi uz valstu noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem norādīto, ka, lai noteiktu, vai bruņota konflikta gadījumā starptautisks līgums būtu jāizbeidz vai jāpārtrauc, būtu kopsakarā jāvērtē starptautiska līguma būtība, it sevišķi tā mērķis un tvērums, līguma pušu skaits un bruņotā konflikta lielums saistībā ar tā apmēru un intensitāti;

ņemot vērā, ka daļa no Latvijas teritorijā esošajiem pieminekļiem, kas uzbūvēti, lai slavinātu bijušās Padomju Savienības bruņotos spēkus, likumības un kārtības uzturēšanas represīvās iestādes, tostarp Piemineklis Padomju karavīriem – Padomju Latvijas un Rīgas atbrīvotājiem no vācu fašistiskajiem iebrucējiem, tiek bieži izmantots nevis, lai pieminētu Otrā pasaules karā kritušos, bet gan, lai slavinātu Padomju okupāciju un veicinātu atbalstu Krievijas Federācijas īstenotajai politikai - Krievijas teritorijas paplašināšanai, izmantojot pretlikumīgu militāro spēku;

uzsverot, ka Latvija nosoda PSRS un tās mantnieces Krievijas Federācijas bruņoto spēku darbību, to represīvās iestādes un simboliku, tostarp tādus simbolus kā sirpis un āmurs, un piecstaru zvaigzne;

apzinoties, ka iepriekš minētās pazīmes saturoši pieminekļi vai memoriālās būves, kas nav uzskatāmas par apbedījumu vietām, nav savienojamas ar Satversmes preambulā noteiktajām vērtībām, kas noteic Latvijas kā neatkarīgas valsts pašnoteikšanās tiesības, latviešu nācijas pastāvēšanu un attīstību cauri gadsimtiem;

nolemj apturēt Krievijas Federācijas Valdības un Latvijas Republikas Valdības vienošanās par Latvijas Republikas teritorijā dzīvojošo Krievijas Federācijas militāro pensionāru un viņu ģimenes locekļu sociālo aizsardzību 13. panta darbību attiecībā uz memoriālajām būvēm un pieminekļiem, līdz brīdim, kamēr Krievijas Federācija neizbeigs karadarbību Ukrainā, neizvedīs karaspēku no Ukrainas teritorijas, atjaunojot Ukrainas Republikas valsts varu visā tās teritorijā tās 2013. gada robežās, nesegs Ukrainas Republikai visus ar Krievijas Federācijas uzbrukumu radītos zaudējumus, kā arī neatlīdzinās visus ar PSRS okupāciju Latvijas Republikai radītos zaudējumus;

uzdod kompetentajām institūcijām, kuras veic šajā lēmumā noteikto memoriālo būvju vai pieminekļu apsaimniekošanu, līdz 2022. gada 1. jūlijam nodrošināt neatbilstošo objektu nepieejamību publiskajā ārtelpā.

Pamatojums Saeimas lēmumam

“Par Krievijas Federācijas Valdības un Latvijas Republikas Valdības vienošanās par Latvijas Republikas teritorijā dzīvojošo Krievijas Federācijas militāro pensionāru un viņu ģimenes locekļu sociālo aizsardzību 13. panta darbības apturēšanu attiecībā uz memoriālajām būvēm un pieminekļiem”

Sabrūkot Padomju Savienībai, Latvijas Republika noslēdza virkni starpvalstu nolīgumu ar Krievijas Federāciju. Lielākā daļa no tiem tika noslēgti pagājušā gadsimta deviņdesmitajos gados. Starp šiem noslēgtajiem līgumiem ir arī 1994. gada 30. aprīlī noslēgtā Krievijas Federācijas Valdības un Latvijas Republikas Valdības vienošanās par Latvijas Republikas teritorijā dzīvojošo Krievijas Federācijas militāro pensionāru un viņu ģimenes locekļu sociālo aizsardzību. Tās 13. pants paredz, ka, saskaņā ar starptautisko praksi, Latvija nodrošina memoriālo būvju un karavīru masu apbedījuma vietu sakopšanu, labiekārtošanu un saglabāšanu Latvijas Republikas teritorijā, kā arī neliek šķēršļus mirušo militāro pensionāru un viņu ģimenes locekļu apglabāšanai un apbedīšanas rituālu veikšanai. Tādā pašā veidā Krievija nodrošina memoriālo būvju un latviešu, līvu un Latvijas pilsoņu, kuri gājuši bojā karu un represiju rezultātā Krievijas Federācijas teritorijā, apbedījuma vietu sakopšanu.

Starptautisko tiesību komisijas panta projektos par bruņoto konfliktu ietekmi uz valstu noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem norādīts, ka, lai noteiktu, vai bruņota konflikta gadījumā starptautisks līgums būtu jāizbeidz vai jāpārtrauc, būtu kopsakarā jāvērtē starptautiska līguma būtība, it sevišķi tā mērķis un tvērums, līguma pušu skaits un bruņotā konflikta lielums saistībā ar tā apmēru un intensitāti. Tas attiecas ne tikai uz valstīm, kas tieši iesaistītas bruņotā konfliktā, bet arī uz trešajām valstīm, kas varētu būt noslēgusi starptautisku līgumu ar bruņotajā konfliktā iesaistītu valsti.

Latvijas Republika ir nopietni attiekusies pret savām saistībām un tās pildījusi godprātīgi.

2022. gada 24. februārī Krievijas Federācija uzsāka militāro agresiju pret Ukrainas Republikas neatkarību, suverenitāti un teritoriālo nedalāmību. Ņemot vērā, ka Krievijas Federācija ir PSRS tiesību un saistību pārņēmēja, ar Padomju armiju saistītos pieminekļus sabiedrība uzlūko kā šodienas Krievijas īstenotās agresijas Ukrainā simbolus, un tas nav savienojams ar Satversmes preambulā noteiktajām vērtībām, kas noteic Latvijas kā neatkarīgas valsts pašnoteikšanās tiesības, latviešu nācijas pastāvēšanu un attīstību cauri gadsimtiem.

Ņemot vērā iepriekš minēto, ar lēmumu paredzēts izbeigt Padomju Savienības bruņoto spēku slavināšanu, aizvācot no publiskās ārtelpas lēmumā noteiktās memoriālās būves vai pieminekļus, izņemot tos, kas tieši saistīti ar apbedījumiem.